

ARISTIPPI

ILIACI

Historia, lib. v. Epid. text. xxxv. § 96.

proposita, & exposita

A CL. V.

IOHANNE ANTONIDE
VANDER LINDEN,

Doct. & Prof. Med. Pract. ordin.

Pro qua, cum Θεω, publice respondebit

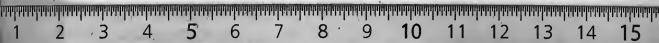
PIERIUS FEICKENS, Franekeranus.

Ad diem VI. Martii, hora loco IX. solito.

LVGDVNI BATAVORVM,
Ex Officina FRANCISCI HACKII.

M. DC. LII.

Excellentissimis Viris,

D. ADOLPHO VORSTIO,
BOT. ET MED.

D. BERNHARDO FULLENIO,
MATHESIOS,

PROFESSORIBVS ORDINARIIS,

CELEBERRIMIS,

ACADEMIÆ

ALMÆ LUGDUNOBATAVÆ,

PATRIÆ FRANEKERANÆ,

RECTORIBVS

MAGNIFICIS,

DOMINIS ET PRÆCEPTORIBVS

OBSERVANDIS,

In GRATITVDINIS symbolum,

Has Collegæ & Amici sui,

Domini ac Præceptoris mei

Primitias Batavas

offero, dico, confecro

PIERIUS FEICKENS,

Respondens.

ARISTIPPI I L I A C I

Historia, è lib. v. Epid. text. xxxv. § 96.

ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ ἐς τὴν
καίλιον ἐποξέσθη, ἀνω βίην
χαλεπῶς. ἀλγὺ καί-
λης δεινόν. καὶ σπύμπερον
παχέως. κάτω δ' ἐ[δέν] διεχώρειν.
ἀσώδης ὡς. [ἤμεεν] χολώδεα κα-
ταχερέα. καὶ ὅτε ἐπήμεσεν ἐδόκη ῥήιον
εἶναι. μετ' ὀλίγον δ' ἄλιν τὰ ἀλγή-
ματα δεινά. καὶ ἡ καίλις ὡς ἐν εἰλεοῖ-
σι. θερμαί. δίψαι. καὶ ἐν τῇσιν ἐπ' αὐ-
τῇσιν ἐτελεύτησεν.

ARISTIPPUS in ventrem
sagitta vulneratus est; sur-
sum, vi, graviter. Dolor
ventris vehemens. Et inflammabatur
subito. Deorsum vero nihil excerne-
bat. Anxiosus erat. Vomebat biliosa
meraca valde. Cumque evomisset,
visus est melius habere. Attamen
paulo post iterum dolores vehemen-
tes. Ac venter velut in ileis. Calores.
Sitis. Et in septem diebus obiit.

C O M M E N T A R I U S.

§ I.

DIDICISSE fideliter Artem, ad faciendam viam plusquam di-
midium est. Quo se pervenisse putet nemo, nisi & Universalium
præcepta & præceptorum in Singularibus usum tenuerit atque
perspexerit probe. Et discas oportet &, quod didiceris, agen-
do confirmes. Sed cum in nulla artium experiendi difficultas
sit major, non equidem miramur perspicaciorem quemque è Medicorum fi-
liis, si rogetur, Num præcepta doctus facere apposite omnia ad sanandum
possit? respondere, Quei possim, nisi quis præierit? Itaque qui præceptis
tradendis operam pro virili damus; fructuosiore eam reddituri videmur,
si & præceptorum usum commonstremus. Huic fini nihil præ Historiis servit.
ceu quæ veluti Cynosura sunt ad quemvis Morbum in quocumque Homine
cognoscendum citius, dignoscendum facilius, prænosendum certius, curan-
dum denique tutius, si sanabilis; sin, palliandum jucundius, si abstinere cura-
tione non licet. In istis multas ob causas prærogativa Hippocrateis jure meri-
to debetur. Lubet itaque, data occasione, seligere ex iis aliquam & commen-
tariolo

tariolo illustratam (tali, unde cum indoles Morbi tum ratio Medendi patefcant) cenfuræ eruditorum exponere, quo & ipfi aliquid è congressu difcamus, quod docere alios deinde poffimus. Audi Deus votum noftrum & exaudi publico bono!

§ 2. **N O M E N** affectui hujus ægroti apud Hippocratem cæterofque Græcos est *εἰλεός* vel *εἰλεός*. Nam utroque modo fcriptum reperio: primo heic & alibi fæpiffime, altero VII. Epid. t. XVI. eodem cafu. Unde quæri poteft, utra lectio fit præferenda? Sane ambiguum fecere auctores, fit ne ab *εἰλεός* an *εἰλεός*? Illud *coarctare* fignificat. Sed hoc quid? *Volvere* & *contorquere*. Galenus cum fcribit VI. Loc. aff. II. in hoc affectu *δοκεῖν αὐτὸν χυθῆναι πρὸς τὴν πύλιναν τὴν ἐν πύλιναν* videri adinftar fidis cujufdam contorqueri *intestinum*, ultimum acceptat. Sed Hofmanno fi credimus III. Infl. CXLVII. loquitur Galenus ex vulgi opinione. Hoc-cine facere Medicum & præire aliis in errorem? An potius dicendum, feciffe per ignorantiam rei melioris? Neque injuriam tanto viro dicimus, fi quædam ignoraffe fateamur: præcipue in his quæ raro eveniunt, & quando eveniunt, certo fciri citra cadaverum incifionem nequeunt. Ad quam perfuafiffimum habeo in fplendidis perfonis numquam, in vulgaribus rariffime fuiſſe admiſſos apud lacerationem mortuorum & fœdam vocantes, ceu è Celfi nobiliſſimo procemio conſtat. Memorabilis eſt Riverii obſervatio cent. III. obf. XXVI. Guil. Patris, ait, *aperto cadavere inventum eſt inteſtinum ileon tribus complicationibus convolutum & quaſi compactum in unam maſſam circa finem illius: tota autem illa inteſtini portio complicata, gangrana affecta erat, cum portione meſenterii ſibi adjuncta. Inteſtina reliqua ampliſſima apparebant, ut brachii magnitudinem æquarent. Præterea inteſtinum gangrana affectum perforatum erat ſupra complicationem. Exiſtimo à pondere materia contenta in ſuperioribus inteſtinis fuiſſe diſruptum, poſtquam ſphacelo affectum eſt. Per illud foramen tota excrementorum illuvies in abdomen effluxerat, & mora ſua partem ani internam corruperat, in qua etiam foramen aliud apparuit, per quod excrementa effluebant per alvum, & obſtructionis inteſtinorum apertionem mentiebantur. Quoniam circa extremum ſuum laxioribus gyris annexum meſaræo ileum eſt, fieri poteſt, ut ibi velut pannus complicitur. quod ſatis impediendo tranſitui. Hoc ſi vidit & ſcivit Galeni ſeculum, noſtro doctior vulgus fuit. Nos derivari quidem ab *εἰλεός*, concedimus, ſed ſub ſignificatu *volvendi* aut *vertendi*. Inteſtinorum *volutio* nihil eſt aliud, quam acceleratio inotus periftaltici. Quæ ſi præcipitetur, fit *revolutio* ſive converſio ſurſum. Duretus in Coac. c. XXI. qua De Leient. 4. Eſt igitur ileus, utriuſque inteſtini ſurſum *revolutio*, qua nec alvus, nec ſpiritus infra tranſmittitur; ſed contra cibis & ſtercus, cum inveteraverit, per os redditur. In iſta motus acceleratione quia neceſſario *coarctantur*, patet tolerabilem eſſe originationem ab *εἰλεός*. A quo etiam eſt *εἰλεός*, quod lib. de Flat. t. XIv. legitur. Apud Latinos*

tinus duplex morbo nomen est: *Ileus* & *Volvolus*. Hoc verbo verbum redditum è Græco: illud inflexum tantum. Scaliger in de Insomn. xlv. isti multa inepte: sicut & cum, ileon, volvolum appellant: at, ile, Latinum jam est: item, iliacus. *Volvolus* autem morbus non potest dici: cujus neque materia, neque effectio volvitur. Volvitur pars affecta, ut dixi. Cœlius iii. Acut. xvi. appellat *acutum tormentum*. Causa ei triplex. Vel quod existiment ægrotantes convolvi atque torqueri suorum intestinorum verticula, sive πῶς ἢ ἐν τέρων ἱλικας εἰλεῖσθαι, ut Actuarius ait i. Meth. med. xxi. Vel quod spiritus ob abstinentiam clausus sese involvens vinctiones atque tormenta efficiat. Vel quod vehementia dolorum supra eas partes quæ patiuntur, ægrotantes arcuati convolutique plicentur. Quod ad usum vocis, notat Mercurialis v. Var. lect. xi. omnia intestinorum atque ventris tormina uno fere Ileii vocabulo significata apud antiquos fuisse, neque hoc latere iis posse, qui in ipsorum monumentis volvendis diligenter sunt versati. Ut verum fatear, mihi nondum licuit. Hoc è Celso liquet, ejus ætate demum cœptum esse, quod hodieque obtinet, ut Ileos vocaretur qui in tenuiore intestino consistit. Vide ad eum lib. iv. cap. xiii. Sed & qui in pleniore accidit ejusdem generis, eodem vocabulo appellabant veteres. De quo ut constet, sic statuo de § 3. DIFFERENTIA morbi. Volvolus alius Iliacus, alius Colicus est. Ille, Tenuioris; hic, Plenioris intestini affectus est. De illo in præsentiarum: de altero, in proximis. Ille, acutior est, & Loci ratione ac Symptomatis gravior, & raro non cum certa desperatione conjunctus. Duretus ait l. i. Levia intestini tenuioris mala, sunt graviora quam crassioris pregrandia. Ita est: & hac propter, quod commune Ileii nomen sibi appropriavit. Ergo cum simpliciter nomino ileum, intelligi Volvolum iliacum velim: cum volvolum, etiam Colicum. Namque animus ita heic tradere communia utrique, ut lumen præferant propriis atque peculiaribus ægroto.

§ 4. DEFINIRI Ileus debet Inflammatio intestini tenuis. Φλεγμῶν vocat Aretæus ii. Acut. vi. Galenus ipse in iii. Epid. ii. 6. in iii. Aph. xxii. & vi. Aph. xlv. & vi. Loc. aff. ii. Noster disertè: inflammabatur subito. Ergo Hofmannus non recte inseruit catalogo Solutionum continui. Inepte, qui per Dolorem, symptoma definiunt.

§ 5. PARS affecta sunt Intestina tenuia potissimum, Jejunum & Ileum vulgo dictum. Dixi, potissimum: quia non potest non participare calamitatem Colon, ob continuitatem & contiguitatem. Neque fuit heic immune, id è Signis parebit. Ergo Aristippum cum dicit fuisse vulneratum in ventrem, intelligere non ventriculum oportet cum interpretibus, quos se sequi Foësius dicit in com. n. 98. sed simpliciter ventrem. Verum est, πῶς ἢ ἐν τέρων vi. Aph. xviii. ventriculum reddi à Celso in v. cap. xxvi. § 2. sed cum amplissima hujus vocis significatio sit, paret interpretationem petendam à circumstantiis esse.

Symptomata autem docebunt morbum esse, quem proposui. Hunc si ventriculo adscriberemus, riderent nos pueri nostri. Vulgare est, inflicto vulnere primum nomen ab externa parte dare, donec exploraveris in quam penetrarit, aut id accidentia ostenderint. Ex hac consuetudine noster dicit *vulneratum in ventrem*: mox traditurus, indicia partis, præter cutaneas, læsæ. Porro in vulneribus cum sæpe contingat &, si contingit, pejus habeatur, externo vulnere non respondere internum situ: non debere hoc in historia negligi, suo nos exemplo Dictator noster docet. Stabat Aristippus superior, cum in eum amitteretur sagitta. Ergo cum *ἀνω sursum* versus intendendum esset, factum ut feriretur *in ventrem* quidem, sed ex posituræ necessitate sub umbilico. Hinc sagitta sursum pervadens lacerare omnino debuit intestina tenuia, ac forte mesenterium: non potuit tamen assequi ventriculum. Non bene itaque τὸ ἄνω Anutius heic refert ad τὴν ἄνω κοιλίαν, quem *ventriculum* interdum Veteres vocabant, ceu videre ad Gal. IV. Viç. acut. 110. & II. in de Hum. 37. Neque scriptura permittit hanc expositionem. Quando enim ventriculum intelligunt, vel τὸ ἄνω præponunt, ceu jam vidimus; vel repetunt articulum, τὴν κοιλίαν τὴν ἄνω dicentes. Heic præterea interpungitur utroque loco. Sed & Foësius fatetur posse τὸ ἄνω heic idem quod ἐπ' ἄνω significare. Quo vero retuleris *supra*? nisi ad locum, in quo stetit percussus respectu sagittarii?

§ 6. CAUSA inflammationis est Sanguis in parte læsa stagnans. Stagnationis, influxus vehementior, refluxus impeditur. Vehementia illius, fervor in majoribus varis. Ferroris, exacerbatio Spiritus irritati. Irritationis, dolor. Doloris, alia atque alia. Dolor autem quanto major, eo plus sanguinis ad laborantia intestina concit. Hinc frequentatur peristole, qua naturaliter transmittuntur infra humores, flatus, feces. Hinc implentur arteriæ: hinc tenduntur. Hinc arctantur tunicæ intestinorum: hinc comprimuntur venæ. Hinc impeditur sanguis pari celeritate per has regredi, qua irruit ad illas. Sed hoc audiamus ab Hippocrate è lib. de Flat. t. XIII. βία γὰρ τὸ αἷμα βιαιοτέρῳ ἀπὸ τοῦ σπῆος ὁδῷ θερμὸν ἔον, & δυνάμει περιεσθλὴ περὶ τὴν ποτὶ τὸ ἐμπόδιον ἐπὶ αὐτῇ καλὴν ὁδὸν καὶ ἐμφορὴν γινώσκει. Sanguis vi coactus per angustam viam, cum calidus sit, non potest transire celeriter: multa enim ei impedimento sunt obstacula & obstrukciones.

§ 7. Prosequamur vero causas Doloris, Ileï causæ. I. censetur Aetas. Archigenes apud Aetium tetr. 111. f. I. c. XXVIII. familiarem ætati puerili dicit. Causam Aretæus, familiarem cruditatem. Uterque, ob consuetudinem & humiditatem intestinorum sæpius evadere. II. Obesitas & in ventriosis potissimum. Vidi cum Ampl. Tulpio in Elizabetha Iohannis, honesta viduâ. III. Diu sedere in marmore parum obtectis posterioribus analyticis. Namque non tantum ψύξις τῇ κοιλίᾳ κοιλίαν σκληραίνει refrigeratio ventrem durat, VI. Epid. v. 26. sed & flatibus implet & excruciat intestina. Confer ad Galeni & Valesii commen-

commentarios. I V. *Anni tempus.* III. Aph. xxii. autumnalibus accensentur εἰλεὶ volvoli Aetius : æstate quam vere, autumno quam hyeme magis oritur. Aretæus addit: Utroque magis æstate, Aben Sina f. xvi. l. iii. tr. iv. c. xxi. pestilens aeris contagium huc adscribit. Alex. Benedictus l. xix. cap. viii. Ileos veluti pestis contagione alios corripit, provincias occupat. V. eademque frequentissima, Aretæo est σωτηρίας μὲν ἀφ' ὧν σπάντων πολεῖται τε καὶ πικρίαν, καὶ ξυνηθῆσαν, καὶ ἀλλὰ ἐπ' ἀλλὰ ἀπὸ πικρίας. Continens corruptio ciborum multorum ac multigenerum, minusque consuetorum, & alia super aliam cruditas. Exemplum sunt apud Forestum lib. xxi. obs. xvi. xix. & Ballonium l. Conf. lxi. VI. *Προσπίσι* ἢ ἐφ' ἰδρωτῶν, ἀδιδῶν καὶ χαλδόν. Potio frigida à sudore, ad satietatem ac subita. Casus est rustici apud Aben Zoar. II. Theisir tr. i. c. ii. in quem Zacutus II. Med. princ. hist. xcvi. VII. *εἰλεώδεια* vocata Cappadoci, apta nata ileum facere. Tale dicitur τὸ μέλαν σηπίης atramentum sepia, ibi & apud Aetium, aliosque. Didiceris ex Aldrouando etiam l. de Mollib. iv. § Usus in cib. VIII. *Venena.* Hoc nomine in Alexipharmacis Nicander damnat Aconitum v. 22. Spumam argenti, v. 597. fungos Aurelianus : arsenicum Forestus obs. xxiii. IX. *Refrigeratio subita* post exercitia valida. Curavit Forestus obs. xviii. Ego tertio in Sibrando Petri, nauta Franekerano. X. *Συνέσταλα* Hippocrates de Affect. t. xxii. ἢ ζῴωνται νῦν ὅτι γίνεσθαι, ὅταν τὸ κρᾶτος ξυνηθῇ ἀθρόον ἐν τῇ συνέσταλα, ἀπὸ τῆς ἀερίτης φλέγματος. Hic morbus fit, quando stercoris confertum fuerit combustum, & circa hoc obducitur pituita. Curavit Rulandus vii. 74. x. 99. XI. *Flatus.* Hippocrates de Flat. t. c. ἢ ἀλλαν ἀρρωστημάτων, ἐκείνοι μὲν ἂν εἰλεὶ εἶναι, ἢ εἰλημέλει, ἢ ἐρίφοι, ἢ ἔπροι δόση εἰσάγεται, φύσεις εἶναι αἵμα ἀπασιν ἡρώμεν φανερόν εἶναι. Aliorum vero morborum, cujuscemodi sunt ilei, aut volvoli, aut tormina, aliive confirmati, flatus esse causam, omnibus liquere arbitror. XII. *Lochia retenta.* Hinc incipiens malum vidi & curavi in Catharina Scheltinga, puerpera quatruiduana. XIII. *Ira.* Hanc observavit Tulpus II. Obs. xli. XIV. *Intemperies calida.* Videfis ad Hofmannum III. Inst. cxlvii. 8. XV. *Scirrhus.* Meminit Galenus in vi. Aph. xli. Vidit Hildanus Cent. i. obs. lxi. XV. *Lumbrici.* In exemplum necdum incidi. XVI. *Ingressus intestinorum mutui.* Animadvertisse se Columbus scribit in xv. Rer. anat. in nonnullis, quos dolor iliacus enecaverat, spatio ampliore, quam sit digiti longitudo. Vereor ne mendacium nobis dixerit. Si verum, adstituo casui Guil. Patris : & effectum potius ilei fuisse credo, quam causam. XVII. *Oschecele.* Meminere Aretæus l. c. Celsus l. vii. c. xviii. Videre Ferdinandus Hist. lxxi. v. Forestus obs. xvii. Frambesarius v. Can. iii. conf. i. Hildanus l. Obs. lxi. Horstius iv. Obs. xiii. & ego in Petro Kingma, Præturæ Franekeranz à Secretis. XVIII. *Bubonocèle.* Cujus domesticum exemplum habuit Hofmannus, Inst. d. c. § 10. Curavit Forestus obs. xx. XIX. *Exomphalos.* Forestus obs. xxi. xxii. XX. *Ab-*
scessus.

cessus. Meminit Galenus etiam iv. Aph. XLIV. XXI. Plenius explicat
III. Viſt. ac. 33. & fere in hunc ſenſum. Cum exulceratio levis eſt inteſtini,
ſi à ciborum tranſitu proritetur, nec exitum cito habeant; tum evenire, ut in-
teſtinum hoc novo ſtimulo laceſſitum non tranſmittat quæ læſura videntur;
ſed mutata velificatione curſum deinceps inflectat ſurſum contra naturam,
quem deorſum tenere erat aſſueta. Ἀδοκητὸν παλιν inopinatum vulnus. Codd.
Aretæi addunt ὁν. temere. Iſta Ariſtippum ſuſtulit, & Neapolim; cujus hi-
ſtoria utrobique illius ſequitur.

§ 8. Hanc expendamus propius. Dolor ventris vehemens. Cauſa doloris, vul-
nus. Vulneris, ſagitta & ſagittarius. Sagitta cum ſoleant magna vi amitti, mi-
rum non eſt fuiſſe graviter vulneratum. Celſus l. III. c. IV. § 3. Nihil tam fa-
cile in corpore quam ſagitta conditur, eademque altiffime inſidit. Hac autem eveniunt;
& quia magna vi fertur illa, & quia ipſa in anguſto eſt. Credibile, cum in hypo-
gaſtrium ex inferiore loco ſit illatum, pluribus locis penetraſſe inteſtinorum
anfractus. Etiamne majus quid denotat illud χαλιπῶς? Omnino: ſi, quod fere
ſiebat, ſagitta ſpiculis fuit cincta. Talis enim & magis laniat & minus recipi
retro poteſt. Namque, quod tum faciendum eſt, ut propellatur donec ab al-
tera parte adprehendi & extrahi poteſt: id fieri huiusmodi in caſu non po-
teſt. Itaque & multitudo plagarum & laceratio partium & natura loci, quo
ſenſibilior alius non eſt, auctores fuere vehementis illius doloris.

§ 9. SIGNA pathognomica varia ſunt. I. Febris. Gal. in iv. Aph. LXXIII.
Noſter inflammabatur. Neceſſario, qua totum, qua ventrem, etiam totum. Sa-
ne inflammatio non fit ſine febris, acuta, ardente. Quo celerius ea corripit,
partemque uſu aut ſenſu magis nobilem, eo major. Heic ardens procul dubio
fuit. Cui proprium II. Criſis. VI. incipere ſine rigore. Cuius nulla heic men-
tio. Hoc ex noſtra conſuetudine. Nam antiquitus nulla Febris, quæ ſympto-
ma eſſet, eo nomine veniebat: ſed Inflammationis, quæcumque fieret viſce-
re incenſo. Ita Galenus in VII. Aph. XLII. Perpetua tamen veritate id non
conſtat. De hoc ipſo affectu Hipp. l. de Affect. t. XXII. Εἰλεὸς ὅταν λάβῃ, ἢ δὲ
παλιν γίνῃ. καὶ ἀλεχόμενοι εἰδέν. καὶ ὀδυῖν καὶ πῦρ πᾶσαν τὴν κατὰ τὸν ἐντὸς, καὶ πυρετὸς, καὶ δὲ ψα.
Quum ileus præhendit, venter dureſcit: nihil egerit: dolor inferius totum ventrem ha-
bet, & febris, & ſitis. II. Ardor, imo æſtus loci inflammati & vicini ſeu tenuibus
inequitantis Coli. Cuius res agitur paries cum proximus ardet. Hunc potius
intellexerim per inflammabatur. Ratio: ponitur ceu effectum vehementis do-
loris. Sin prius malis, do expreſſius: calores. Quare plurium numero? Ad
ſignificandum æſtuationes inflammatorii caloris in partē laborante, & hinc
ſe per vices tollentis atque eructantis. III. Tumor ventris: non ſublimis,
quod fortioris indicium VI. Aph. VII. ſed contractus & durior initio: poſtea
venter intumeſcit paulatim, ceu bene notat Chiſſetius. Obſ. XXVIII. & fit
ſublimis.

sublimis. Notatum in eo, qui Larissæ hasta lata percutiebatur à tergo, ut acies infra umbilicum exiret: v. Epid. t. xi. Heic filetur. An quia à ventre emitti sanguis per plagam potuit ob loci declivitatem? I V. *Dolores ventris vehementes.* Hoc repetitum, in historia docet, distinguendum esse inter dolorem quem fecit vulneratio, causam inflammationis, & dolores quos facit inflammatio. Πέναν ἢ πέναν αἰτίη ἢ πέναν αἰτίη ἢ διόδοσις. τῆς ἢ ἐν τῇ περὶ αἰτίης αἰτίης ἢ ἐν τῇ αἰτίης ἢ ἐν τῇ αἰτίης. ὅσων τῶν αἰτίης ἢ ἐν τῇ αἰτίης ἢ ἐν τῇ αἰτίης. Omnium vero eorum causa est spiritus transiio. Quoties enim hic incidit in partes teneras & talium insuetas ac integras, velut speculum incumbit lancinatque: Hipp. de Flat. t. xiv. Altera causa, siccus flatus, qui deorsum properans & exitu interclusus, sursum repetit, colon tendit divellitque, & tanto impetu, ut stercora quatiat. Hinc habent enim, quod spumosa & velut turbidum fermentum appareant, si prodeant, & bubuli stercoreis instar innatent aquis. V. *Anxietas magna.* Noster, αἰσίδης λῶ. Hippocrati αἰσὶν significant fastidia, v. Aph. lxi. nauseas, Coac. cxlii. morsus cordis, vii. Epid. t. ix. anxietatem cordis, iv. Viç. acut. 47. δυσφορίαν difficilem tolerantiam, ii. Viç. ac. 22. αἰσὶν μὲν, consilii inopiam. Gal. Exeg. & i. Epid. ægr. xi. πίπτουσαν jaçtationem irrequietam, ii. Viç. ac. 22. Hui, quantum verbum! Causæ tantorum malorum, bilefcens fervore sanguis, bilis in ventriculum reptans, necessitati non respondens spiritus aut spiratio. Istæ præcipuæ. nam & aliæ adferri queunt. V. *Ἀναπνοή κακὴ Respiratio mala*, ex Aretæo. Malitia non una: concitata, elisa, sublimis, revulsa, magna, obscura, alia. V I. *Sitis perpetua & inextinguibilis.* Δίψα denotant bibendi cum necessitatem tum frequentiam. V II. *Vomitùs*: isque triplex. I. Cibi chylique: II. Bilis: III. Stercoris. Aristippo erat *biliosus meracus*. An frequens? Si conjecturæ locus & experientiæ in similibus, Sic satis. Qui post meri potionem postridie coguntur cum bile sua regustare vinum, admodum sticulosi fiunt ob spirituum agitationem, & ventriculi fauciumque amaricationem: si biberint, inprimis vetulam cerevisiam, ebullit hæc & fermentat reliquias bilis & novam toties vomitionem ciet; à qua tum melius habent. Noster cum evomuisse, visus est melius habere. Non sinam mihi persuaderi, non nisi semel atque iterum hoc observatum fuisse. Neque volvoli natura est, neque meræ bilis, ut non sæpe concitet ad vomendum. Quin illud μὲν ἀλβαν, recollectiones citas bilis & necessitates rejiciendi innuit. Quæ præterea circa hoc symptoma oporteat notare, dicam alibi. Inter cæa redi ad Hofmannum Inst. c. c. § 14.

§ 10. *Diagnostica sunt, I. Deorsum nihil excerni*: ut heic. Et hoc proprium atque inseparabile esse Galenus dicit vii. Aph. x. Quin vi. Aph. xlii. addit, *Etiamsi quis acerrimo utatur clystere.* Confer ad Eust. Rudium l. ii. Art. med. c. xxx. II. *Omnia petentia sursum*, flatus, pituita, bilis, & hæc vomitione reddita. Aristippus si sapius bilem vomuit, quæ & unde fuit? Mera fuit, & pro-

& proculdubio è capsula expressa. Sed cum ne in talibus quidem vacua ab obitu vesica inveniatur: non videtur, quod hinc venit, respondere copiae vomitæ. Dixi, sanguinem ab æstu inflammatorio exuri in bilem: hæc sufficit quod pluribus vomitibus sufficit. Sed neque excretam copia æstimare debet, sed qualitate. Plus laboratur in uncia meræ bilis, quam in libris pituitæ mixtæ bile à ventriculo. I I I. *Anus tam arcte clausus*, ut ne tenuissimum specillum admittat. Hocce significant nostri Senis ista, *Venter velut in ileis*? Nihil ventri peculiare ab ileo accidit, præter hoc. Cætera causari etiam alii morbi queunt. Si displicet tamen, rogo te Oedipum: nam acceptare non possum quod Vallesius in com. dicit, *Explicare magnitudinem doloris*. De hoc plus Hippocrates, *vehementes*. Vehemens, quod magna vi ac celeriter movetur. Sed dubitantis ista sunt, an affirmantis? Hujus. Q. d. enim, quamvis à vulnere morbus, ab externa causa inceperit; ne dubites, Ileum esse: nam venter solito illi more habet. Neque vis est in synecdoche partis. inprimis cum ano clauso venter totus hinc à flatu tumeat, à bile turgeat, atque ita ab utroque doleat, ut paulo post anima sæpe sterco oleat.

§ II. *Prognosticis præmitto universale & vetus Hippocratis de Aff. xxii.* Εἴτι δὲ τὸ νόσημα ἐξὸ τοῦ επικίνδυνον. Est autem princeps morbus & periculosus admodum. Præmitto alterum & certum Aretæi: *ἐντέροις γίγνηται φλεγμὴ, ἰσχυρὸν ἐλαφίλλω ἱμπτύουσι. θνήσκουσιν ὅς μὲν οἱ σφόδρα καὶ ῥαπτοῖσι.* Intestinis accidit inflammatio, dolorem apportans lethalem. Moriantur enim millei torminibus validis. *ἢ ὅς ἐν τῷ πύτρῳ ἔχη ὁ εἰλός.* Nam si quem in totum habeat ileus, non dicam albæ gallinæ filius sit oportet, sed dilectus Deo, si se evasurum sperare aufit. Nulla salus, nisi Deus è machina. Mortis futura signum I. *Acerbitas doloris*. Nihil æque spiritum inflammant, agitat, fatigat, dissipat. II. *Vomere, nec juvari*. Nam si quæ juvare debent, non juvant, malum. III. *Vomere cibum*. Sæpius periculum majus est in vomitu cibi quam stercoris: tum ob Vomendi causam, tum ob Symptoma ipsum. Nam vomendi causa est phlegmone systrophica. Cujus periculo illud adjicitur, quod vomitione cibi & chyli tollitur nutritus. Ne taceam interim quæ ex crebra vomendi contentione symptomata excitantur. IV. *Perpalescere*. Indicium hoc exusti sanguinis & deficientis spiritui fomitis. Observatum in Neapoli, v. Epid. 97. V I I I. *Fædus odor à tota compagine perspirans*. Quam se quodam in ileoso observasse Galenus narrat I. Prorrh. III. 66. X. *Frigere corpore toto, dum viscera æstuant*: IV. Aph. XL V I I I. X. *Pulsus statim rari, parvi*. *Imminetis*, I: *Dolorum subita remissio*. Indicium sphacelo præhenfarum partium. I I. *Sudor frigidus*. I I I. *Vrina difficilis*. I V. *Stercora per os regeſta*. Vere Hofmannus: *error gravis est, dicere stercora esse signum affectionum tenuium*. Stabulantur enim in crassiore intestino fæces & stercora, quæ aliunde proficisci nequeunt quam ubi sunt. At nihil ejusmodi est in tenuiore. Non ergo

ergo à crassis illa revolvuntur, nisi secundo affectis, & rebus desperatis. In Aristippo nihil tale. An sanguinis in intestina effusi & concreti pondus impedivit? An peristole continuari non potuit, ob scissa intestina? V. Vox abolita. V I. Pulsus minimi, creberrimi, deficientes.

§ 12. Inter lethaliſſima erat Aristippo, Lethalem morbum incepisse à vulnere lethali, v I. Aph. xviii. Non igitur, ait Vallesius, mirum mortuum esse hominem septem diebus, cum alioqui vulvulus solet quatuor interimere. Fortasse miris magis, quod tamdiu durare potuerit. Sed neque id mirum. Quia affectiones, quæ causam habent evidentem, ceteris paribus, cum minus malo sunt corporis apparatu. Quando igitur casus talis est, unde negant redire quemquam: non oportet attingere, nec subire speciem ejus, ut occisi, quem sors ipsius peremit, inquit Celsus l. v. c. xxvi. Quare nec operam ludo, memor eorum quæ Actuarius scribit iv. Meth. Med. v I. Quod si ex vulnere in intestinis inflammatio processerit, hac difficiliter curationem admittit. Tentanda tamen est per ea quæ emolliunt, & vulneribus induntur; utique si crassiora intestina fuerint affecta: ea namque interdum curantur, quum interim temnia omnem curandi rationem respuant. Ergo curationem reserve-mus alteri casui.

Π Α Ρ Ε Ρ Γ Α.

- I. Athenæi II. Nat. hum. I. distinctio Causarum in *αὐτογενεῖς* & *ἐκτὸς* *παθῶν* medice bona, logice non est.
- II. Ut *αὐτογενεῖς* quædam Internæ, quædam Externæ sunt: ita & *ἐκτὸς* *παθῶν*
- III. Non est præter rationem *ἐκτὸς* *παθῶν* divisio in Antecedentes & Conjunctas, h. e. mediate & immediate Antecedentes.
- IV. Quæ divisio si admittenda non videtur, qualis causa sunt Lumbrici facientes Pleuritidem?
- V. Causa continens si materiale morbi non est, nulla est.